

qui fortè è vivis excessissent, obitu certiorem reddere, aliisque ejusmodi praestare officia. Sed de his exactius alibi, ubi leges de iis ab authore speciatim conditæ referentur.

C A P U T IV.

De habitu & insignibus Ordinis Equitum æquè ac Ministrorum.

Ipsa nunc sibi rerum Ordo videtur exposcere, ut de Magnifico quoque hujus nobilissimi Ordinis & Societatis ornatu ac insignibus non nulla ad pleniorum argumenti cognitionem dicamus. Quia in re sciendum cum primis est: Equestrem corporis ornatam hodie aliquantum diversum ab eo esse, quem Author Ordinis Philippus instituit, siquidem & *Carolus Audax*, quem *Justum* alii nuncupant, Philippi filius nonnihil in Equitum vestitu mutavit, & Philippus II. Hispaniarum Monarcha non nulla ad pristinum ornatum adjecit.

Et Philippus quidem institutor togam primum interiore laneam ad talos usque productam gestari ab Equitibus voluit, quæ purpurei esset coloris, manicasque haberet non fluentes ac latas, sed angustas nonnihil, &, ut hodie interior esse vestis assuevit, adstrictas; quæque orâ superne paulum elatiōri ipsum quoque collum arcto cinctu contegeret. Hanc pallio eadem ex materia concinato tegebant; quod superne, quâ humeros pedūsque respicit, nusquam divisum: suprema duntaxat parte hiatu tanto patebat, ut commode gestantis caput admitteret; id, æquè ac toga interior, ad imam usque humum circum undique defluebat; attamen ut sua esset brachiis manibúsque libertas, ab humero ad imum usque limbum utroque latere fissum patebat. Caput capitiis coccineo itidem è panno factis ornabant; è quibus longior quædam lacinia ad sinum usque promissa ferebatur, collo, ut eorum temporum usus ferebat, adversus aërem frigoraque tegendo. Cæterum, ut plus magnificentiae ac splendoris is ornatus haberet; limbum pallii omnem cum ipsis etiam lateralibus, quas dicebam, fissuris acu phrygiâ piæ igniarii calybes silicésque ac emicantes indè scintillæ velleraque ornabant; lemmate insuper ordinis eadē acu in hæc verba adjecto, ac identidem repetito: *Autre n° auray*, quo quidem lemmate id indicare Philippus Author Ordinis voluit: eum, qui in hunc Ordinem adscriptus sit, Equitem, alterum suscepit hujus Ordinis finem non habiturum, quâm defensionem Fidei Catholicæ Apostolicæ ac Romanæ; eundemque alteri porrò Ordini obnoxium ac obstrictum esse non posse. Vide librum, cui tit. *la Toison d'or, ou Recueil des statuts* pag. 298. cámque ob rem in ipsis etiam statutis Ordinis sanxit, ut, si quis eorum, qui in hunc amplissimum *Aurei Velleris* Ordinem adlegi vellet, alteri cuiquam hujusmodi esset Societati adscriptus: is id imprimis curaret, ut nuntium ei quamprimum remittat, Regibus unis Ducibusque ab hac lege exemptis.

Addidit & interiore palliis ornatum: pellem mustellæ ponticæ; aut, ut alii malunt, pelles ex Sciurorum (quos *Menuvair* Galli dicunt) ventriculis tergisque alternatim apto nexu consutis; quibus subduci interius dicta pallia voluit. Atque hunc ornatum Principi æquè ac Equitibus communem suo quisque sibi ære curabat; Ministri quoque nihil ferè differebant à cæteris, nisi quod eorum amictui igniarii silices, calybes, velleraque auro picta abessent. Atque hoc ornatu insignes & ipsis se in Comitiis Capitulisque sistebant; & in Ecclesia dicto Conventui destinata ad pridianas Vesperas, ac in sequenti die ad sacrum Missæ

Post mortem Caroli sine Capite Burgundia fuit
ut ne diu esset fortuna et virtus Maximiliani efficeret.
Cui Conjugale foedus cum Maria Burgundiam,
Burgundia supremam in hoc Equitum Ordine Dignitatem,
Imo virtutis supremæ testimonium contulit,
Qua et Oenipontana olim è rupis precipitio salvus
Et è Brugensem conseleratorum marib, illasq,
Princeps Deo charus evasit.

Ex Domum Austriacam Primus Torquatam reddidit
Primus Aureum Vellus Casareo Diademate coronavit.

Deze boekengroet stijgt van den heilige
en dierbaren M. die in G. anno 1510. inde
monasterij van Sint. Blasius anno 1510. abdij
van Sint. Blasius te Oosterhout. gescreven
is door den heiligen Antonius van Padua.
Die heilige Antonius van Padua was een
heilige priester en dominicaner. Hij was
geboren in Padua in 1195 en overleed in
Portugal in 1231. Hij was een van de belangrijkste
heiligen van de katholieke kerk en wordt vaak
gebeeld met een leeuw of een kruis.

Missæ officium in honorem Divi Andreæ celebrandum conveniebant. Eādem porrò die post meridiem ad habendas pro defunctis Ordinis Fratribus vigilias , ac subinde tertiâ ad Missarum solemnia, pro iisdem defunctis celebrari solita, pullo amictu , ad terram usque promisso , induiti, capitiisque item pullis cum defluente inde lacinia contecti veniebant. Atque hunc quoque vestitum suis sibi sumptibus parare singulos oportebat.

Tametsi in prima Ordinis institutione , ut ex Julii Chifletii *Breviar. Hist. Ord. Aur. Vell.* testatur Pirken in *Austr. Spec. hon. I. 4. c. 7.* diversus nonnihil Equitum amictus extiterit; cùm brevicula pallia (qualia esse peregrinorum nunc solent) iis, quæ supra dixi , silicum calybūmque symbolis ornata, pellibúsque subducta , vix, ad cubitum usque, manus obtegerent ; ac talaris subtus toga eadem pariter ornamenta in extima vestis orâ referret. Ex quo ipso assumpto primum *Viatorii*, ac breviculi pallii amictu haud absurdam ducere conjecturam licet : Authorem Philippum peregrè regiones exterias petere , ac potissimum terram sanctam sub Barbara Saracenorum tyrannide gementem cruere , Equitibus in Societatem adscitis , apud animum suum constituisse ; id quod capite præcedenti ostendimus.

At verò (ne in avia ab argumento deflectam) cùm Carolus Audax Philippi filius, idémque à morte Patris Ordinis hujus Supremus Princeps videret Equites, dum in Comitiis se sisterent, interiori quidem amictus colore inter se convenire ; exterioris tamen pallii (cui, ut idem Pirken *loc. cit.* refert, certum colorē nullum Philippus statuerat) ornato, multū alterum differre ab altero ; quod violaceus huic, illi roseus, nonnulli citrius, aureusve, atque ita passim alias color aliis in hoc, quod dixi, vestimenti genus adhiberetur ; sapienter ac providè statuit, ut hujus quoque pallii color idem omnibus esset. Quamquam hujus ipsius Authoris opinioni undecunque desumptæ apertè adversentur ipsa Ordinis statuta, in quibus *constit. 25.* verbis minimè ambiguis pallia coccinei coloris esse debere, ipse quoque Philippus Author constituit, ut proinde eam colorum diversitatem in interiori potius talari toga usurpatam existimem. Verū quidquid id rei fuerit, non labore magnopere. Illud certum est, statuisse hunc Ducem Carolum habitis anno 1473. Valentianis in Hannonia Equitum Comitiis, ut & ad majorem coloris uniformitatem , & ad ampliorem ornatūs hujus Equestris magnificentiam, pallia simul & cucullata Equitum ac Ministrorum prædictorum capitia , quin & ipsæ talares corporique adjacentes tunicæ non ex laneo, ut antehac ; sed ex holloferico purpurei coloris panno confierent ; ac pallia quidem & cucullata capitia (ita longissimo syrmate ad imam usque dorsi spinam defluens capitis tegumentum vocamus) panno ferico , id est, multitio albo (abolitis pristinis seu mustellarum seu sciurorum pellibus) subducuntur. Cæterum Phrygii laboris ornatum , qui limbū pallii omnem ambiret, eundem, quem Genitor Philippus instituerat, manere voluit ; lemmate duntaxat mutato : ita, ut pro Patris epigraphe : *Autre n' auray*, quod est : *Alterum non habebo*, substitueret paris ferè sententiæ veteri Burgundorum lingua alteram : *Je l'ay emprins*, quod est : *Ego illum suscepi*, quod lemma in eo solūm differre à priori videtur, quod suo Philippus lemmate *in futurum* alterum se Ordinem suscepturum neget : at Carolus *in praesenti*, istum se Ordinem suscepisse affirmet. Has autem togas , aut pallia potius , supremi ipsius Præfecti sumptibus parari pro singulis Equitibus voluit, atque à Thesaurario Ordinis in Conventuum & Comitiorum usus asservari. At verò interiores talares tunicas , uti factum antehac fuerat, suo quisque sibi peculio comparabat. Ministris tamen Ordinis & pallia (sed phrygio illo silicum calybūmque ornatu destituta) & tunicas interiores tum, cùm

cum primū ad Ordinis Ministerium assumebantur, supremi Principis sumptibus, ut curarentur, constituit.

De pullo porrò amictu secundā die in funebris, ut supra dictum est, Sodalitii hujus festis usurpari solito nihil penitus immutavit; ac proinde eodem, quo prius, laneo uti vestitu permisit, cui tamen ornatus ex auro nullus inesset.

Tertiā verò Solemnium die, quæ Deiparæ Virginis honori destinata fuerat ab Authore Philippo, & quā Equites singuli amictu, quo placuisset, induti, ad rem divinam convenire de more solebant; quoniam Divinæ huic Matti Virginis peculiari quadam ratione addictus Carolus erat; eam ob rem, ut his quoque MARIANIS Ordinis sui solemnīs aliquid splendoris accederet, suæ in purissimam Virginem pietatis instinctu permotus instituit, ut Equites singuli Damascenas albi coloris talares togas induti, paribuscque palliis, sed capitīs tamen rubeis tecti, ad Divina in templo peragenda venirent.

Demum ut lanceus amictus omnis penitus aboleretur, pullas quoque in defunctorum exequiali officio adhiberi solitas vestes cum pallio, capitīsque tegumento ex holoserico fieri panno Philippus II. in Gandavensibus anni 1559. Equitum Comitiis decrevit; atque ex eo tempore Purpurea æquè ac pulla Ordinis vestis ex heteromallo seu holoserico; Candida verò ex Damasco cæpit panno gestari.

Verū cum successu temporis Equestria comitia in longum tempus differri primū ac postea penitus intermitte cæpissent; hæc pariter vestitus sumendi aut mutandi ratio sensim in desuetudinem ita venit, ut rarissimus ac propè nullus ejusdem usus supereret. Quare, ut ne penitus hoc institutum tam nobile, magnificumque concideret, Philippus IV. Hispaniarum Rex ac summus Ordinis Princeps anno 1631. datis ad Isabellam Hispaniarum Infantem, & Belgicarum Provinciarum Gubernatricem literis & eundem rursus usum instauravit, & Privilegia insuper, quæ alio nos loco referemus, Equitibus, quoties hos Ordinis amictos adhiberent, concessit. Vide de his Chifletum in *Brev. Hist. Ord. Aur. Vell. Sigismund. Birken in spec. bon. Austr. loc. sèpè cit.* Item librum, cui titulus: *La Toison d'or ou Recueil des statuts & ordonnances du noble Ordre de la Toison d'Or,* pag. 297.

Sed enim non in solo hoc amictu magnifico omnis nobilissimorum horum Equitum ornatus consistit; accedunt alia insuper non minus aut magnifica aut decora Torquis Auro affabré elaborati insignia, quæ adlectis in hunc amplissimum Ordinem heroibus, siquidem ii præsentes sint, ab ipso Supremo Ordinis Præfecto propriis manibus in collum inseri solent; aut si absentes fors degant, delegatā ab eodem autoritate, vel per exterum Principem, vel per submisum Ordinis Ministrum circumponi eorum humeris consuevēre.

Est autem is torques aureus, pluribus juncturis nexilis, atque artifici auri imitatione calybes & Pyrites seu igniarios silices unà cum scintillis (ex quadam veluti collisione inde promicantibus) refert; cujus è medio Aureum Colchici Velleris simulacrum dependet in pectus. Ornamentum sane magnificum, & vel ipsis quoque summis Orbis Monarchis non indecorum. Quod tamen cur ex igniariis, quæ dixi, instrumentis confectum sit, indè & ego haud invitus evenisse crediderim cum authore libri sèpè citati, cui titulus: *La Toison d' Or. &c.* pag. 262. quod hi calybes ignem è silice excutientes vetustum fuerint Burgundicæ Domus symbolum, ad quod allusisse visi sint Jacobinæ Bavarae cognati Principes ac Brederodiæ præsertim Domus Toparchæ, qui in Joannis Burgundiæ Ducis nuptiis, cum eadem hac Jacobinâ Bavara celebratis, in insignibus geminos baculos expressere, qui collisi flamas spargere videbantur cum adscripto lemma-

lemmate : *Flammescit uterque.* Quò cā veteris Burgundorum symboli imitatione mutuum inter novos hos conjuges amorem designarent. Nec abludit ab hac opinione Miræus *in orig. Equestr. Ord. l. 2. c. 1. pag. 62.* qui, „ quod Ignilia seu „ Ignitabula silicem ferientia , ignémque excutientia attinet , fuisse id symbo- „ lum sive emblema Joannis intrepidi Burgundiæ Ducis Flandriæque Comitis „ ait. Atque idem hoc symbolum non ad amorem & benevolentiam mutuam , sed ad discordiam potius , animorūmque collisiones is refert , quæ inter eundem hunc Joannem Intrepidum Philippi Boni parentem , ac Ludovicum Aurelianensem Caroli VI. Galliarum Regis fratrem exortæ , & ipsi Intrepido fatales fuere , & universam propè Galliam funestissimo belli incendio involvēre. Cùm enim Rex Carolus VI. pertinaci morbo afflatus ad regni gubernacula , vicariâ potestate tractanda , Ludovicum fratrem constituisset , ac Magnates eum , quòd ob ætatis imprudentiam tantæ moli sustinendæ minimè videretur idoneus , rerum procreatione movissent , eāmque Burgundioni Philippo Audaci , qui Joannis Intrepidi Pater erat , dedissent ; inde factum est , ut Aurelianensis cā re vehe- menter offensus , non obscuram in Burgundiones ultionem meditaretur ; quam cùm in Patre non posset , exequi post hujus mortem in filio (Joanne scilicet In- trepido) statuit ; conductūmque Sicarium , qui eum perderet , misit : verūm hic , proditione cognitā , eundem illum Sicarium , duplicito facinoris pretio , ad Au- relianensem trucidandum conduxit ; atque ita fraudem hanc impiam in ipsum fraudis Authorem convertit. Ita *Franc. Haraeus in Annal. Duc. Brabant.* pag. 374. ubi ex Joanne Bavarо hæc verba Chronologi Leodiensis adducit : „ Hoc anno „ (nempe 1407.) Ludovicus Dux Aurelianensis , Frater Caroli Sexti Francorum „ Regis conduxerat quendam , ut Joannem Burgundum proditoriè perderet . „ Rescivit hoc ille , & ait : Perde illum , qui te misit , & conduplicabo merce- „ dem tuam ; & factum est ita , die 22. Nov. feriâ 3. Parisiis post cænam : cujus „ occasione plus decies centena millia hominum periisse leguntur . „ Vid. Ha- rœum loc. cit.

Cæterūm hac cæde magis etiam irritati sunt Aurelianensium animi , cāque præcipue fuisse causa existimatur indignissimæ cædis authore Carolo Franciæ Delphino (qui postea VII. hujus nominis Rex Franciæ extitit) in Joannem admissæ. Quam ex Mejero prolixè descriptam idem *Haraeus pag. 390.* exequitur , aitque Delphinum , cùm paulò antè die scilicet 11. Julii pax & amnestia om- nium præteriorum inter eum & Joannem sanctè jurata , ac 29. ejusdem mensis renovata rursum & confirmata fuisset ; contulisse se cum multis armatorum millibus Montereliam (alii Monteriolos , aut Montem regium dicunt) Burgundionēmque ad se accersivisse cā (ut simulabat) de causa : uti unā Consilium de Anglis ē regno repellendis inirent. Ibi verò cùm se stitisset Burgundus decem duntaxat nobilibus comitatus , & colloqui cum Delphino inciperet , à Taneguyo quodam , securi parvâ repente in cervicem valido ictu impactâ prostratum , truci- datūmque fuisse , vidente id facinus & approbante Delphino ; cui tamen ca- rō deinde hæc cædes stetit ; quando gravissimo continuorum sexdecimi anno- rum bello à Joannis filio Philippo Bono atque Anglis petitus eò redactus jam erat ; ut Regno propè omni ab hostibus subacto ipsum jam etiam Regis nomen amiserit : passim non jam *Carolus Rex Francorum* , sed *Carolus Francus* , *Rex Bituricarum* (vulgò *de Bourges*) per contemptum vocatus. Et actum certè de florentissimo illo Regno fuisse , nisi singulari Numinis providentiâ per decanta- tam illam Virginem Aurelianensem restitui rursus Gallorum res collapsæ cæpis- sent. Neque omittendum hīc illud est , quod Sincerus in *Itinerario Galliæ fol. 260.* scribit : videri nempe etiamnum Joannis Intrepidi Monteriolis occisi

Cranium, immanni aperturâ hians, Divione apud Carthusianos. De quo cùm Franciscus I. quæsiisset: ecquid immane illud sibi ostium in hoc Crano vellet? Respondisse perargutè è Monachis quempiam: per hoc ostium multa Anglorum millia in Regnum Galliæ penetrâsse. Quos nempe Philippus Bonus, ut Patris cædem vindicaret, in Galliæ totius exitium in hoc regnum armavit.

Sed ad institutum, unde paululùm non iratô, ut opinor, lectore deflexi, nunc redeo; & calybes igniarios aut ex avito Burgundicæ domûs, aut paterno certè Joannis è symbolo à Philippo desumptos & in hoc Aureum nobilissimorum Equitum ornamentum translatos cum Miræo existimo potiùs, quàm ut cum Golluto pag. 276. è duabus literis *B.* sibi obversis (quarum alterâ *Burgundia Ducatum*, alterâ *Burgundia Comitatum* significari vult) hos Torquis Aurei nexus co-aluisse credam; neque enim intelligo: quo pacto scintillas igneas è litera hac utùt duplicata author ille eliciat: neque assequor, quæ esse binis his literis convenientia cum silicibus interpositis possit. Itaque Chifletium potiùs sequor, & Jacobum Marchantium, qui in sua Flandria lib. 3. sic scribit: „Quibus singulis „Aureum torquem, insertis paternis emblematis ignitabuli, scintillas è si- „lice extundentis, speciosum attribuit. „ Ac postremò manifestè id evincit ipsorum Ordinis statutorum lex tertia, cujus hæc verba sunt: „Nos unicuique „eorum symbolum sive insignia attribuemus, nempe Torquem Auream, in qua „nostra insignia insculpta spectentur: ita fabrefactam, ut particulæ invicem „catenatæ atque implicitæ repræsentent ea ferramenta igniaria, quæ vulgo „Galli *Fusilz* vocant, quibus adhærescant silices scintillantes. „ Et sic expo- sito calybum siliciumque scintillantium symbolo perquàm appositè sequens lemma ad- scriptis vir multâ clarus eruditione Claudius Paradius: *Ante ferit, quàm flamma mi- cetur.* Quod Sylvester Petra Sancta è Societate JEsu: ita deinde interpretatus est in symbolis suis heroicis pag. 397. ut diceret, eo significari: Inclytos hos san- guine pariter & virtute heroës antè acribus ad insolitam virtutem stimulis impelli, cœlitusque afflari; exinde verò emicare eosdem in flamas fidei & religionis vindices, & in lucem heroicam militaris gloriæ effulgere. Eâ verò epigraphe, quan^o idem, quem laudabam, Paradius adnexo *Velleri Aureo* in hæc verba sub- jecit: *Premium non vile laborum, non obscurè videtur innuere: hoc tam insigne hujus Velleris decus nonnisi iis conferri, qui præclarè sunt de republica & de Principe meriti; ac proinde quenvis, qui huic amplissimo Ordini est adscri- ptus, eum luculentum virtutis suæ, grandiumque meritorum testimonium in ipso hoc insigni circumferre.* Vel, ut antè memoratus Petra Sancta exponit: videntur hac tesserâ ipsi Equites polliceri, futurum, ut & ipsi heroës priscos quæ famâ, quæ factis fortibus æmulentur; quò, pari olim gloriâ, eorum fastis me- reantur inscribi. Est itaque id *Aurei Velleris* decus, & rerum præclarè gestarum illustre præmium, & gerendarum nobile incitamentum.

Ubi tamen animadvertisendum est, honorem hunc vel hoc ipso ex Capite, quod tanquam fidei & insolitæ virtutis præmium Viris Illustribus conferatur, hæreditarium haudquaquam esse; ac proinde Torquem hunc Aureum post cu- jusque Equitis mortem ad Principem seu supremum Ordinis Præfectum remitti à defuncti Equitis cognatis aut hæredibus debere, ut alteri cuiquam benemerito conferri possit. *Sebast. Münster. Cosmogr. l. 3. c. 204. Art. 39. Nolden de statu Nobil. c. 6. n. 32. Knipschilt de Nobilit. l. 1. c. 2. n. 68.* Neque tamen omnem honoris tanti memoriam per mortem intercidere existimandum est: ejus siquidem, qui Torquem hunc gestavit, insignia ad æternam herois, honorisque ab eo gesti, memoriam ita hoc Torque augentur; ut extimum eorum limbum hic *Velleris Aurei* ornatus perpetuis temporibus ambiat. At verò si quis electus quidem in Ordin-

Ordinem, at nondum potitus hoc Torque est; illius, si mortem interim obeat, ne insignibus quidem hunc Torquem addere fas est, nisi tamen in prælio cum hoste fortiter dimicans cecidisset; tum enim ob ipsam hanc virtutis bellicæ famam vivere etiam post fata censetur: atque ita frui hoc privilegio potest, ut insignia sua hoc, qui illi decretus est, Torque & Vellere augeat. Ita olim egregio illi Cæsareorum exercituum Duci, & in hunc Ordinem adlecto Comiti Papenheimio, qui ex acceptis in prælio Lutensi vulneribus ante acceptum Torquem Aureum obiit, permisum tamen est, ut ad ejus insignia in exequiis Pragæ, ubi sepultus est, celebratis, hic Torques Ordinis (ad quenam electus & nominatus jam fuerat) adjungeretur, uti testatur author libri, cui titulus: *La Toison d'Or.* pag. 264.

Cæterum si quis Torquem hunc incuria suâ amisisset, curare alium suo ære tenetur: si verò vel in pugna cum hoste cum frangi aut perire contigisset; aut alio sinistro casu, ut incendii, naufragii, aut prædonum &c. amissus præter spem & opinionem fuisset; tum eâ restituendi Torquis obligatione absolvitur: & contigisse id cuidam Domino de Neubaus Supremo Regni Bohemiæ Cancelario testatur *in suo speculo honoris Austriae l. 4. c. 7.* Sigismundus de Birken; qui cùm omnia impedimenta naufragio in Danubio amisisset, subinde non Torquem, sed fragmenta aliquot ex aquis recuperata restituit.

§. II.

Quando Torques Aureus gestari ab Equitibus debeat. Et quod idem Torques Gentiliis Equitum insignibus adjungatur.

UT verò etiam quis hujus Torquis usus & olim apud Equites hujus Ordinis fuerit, & hodie apud eosdem sit, cognoscamus; sciendum est ex Philippi Boni institutione Insigne hoc Velleris Aurei unà cum Torque quotidie palam, atque detectum, ut ex regula tertia videre est, gestari ab Equitibus singulis debuisse; adeò, ut, qui id neglexisset, ei quatuor solidorum Francicorum mulcta in Misericordia unius celebrationem, atque rursus aliorum quatuor solidorum in eleemosynam, pendenda fuerit toties, quot diebus gestatum hoc insigne non fuit. Quodsi tamen vel militaris quæpiam expeditio, vel pugna instaret; tum cuivis fas erat, solum Velleris Aurei signum, appensum pectori, sine Torque gestare. Atque id ipsum facere licebat Equitibus quotiescumque in itinere aut peregrinatione periculum aliud pertimescendum cuiquam fuerat. Idem que intelligendum de iis est, qui aut morbo afficti decumbebant, aut Torquem aurifici reficiendum dedere. Duravitque hic usus ad usque Caroli V. tempora; qui quotidianam ejus Torquis gestationem per quam incommodam esse & gravem Equitibus animadvertis, institutoris legem ita moderatus est, ut majorem hunc Ordinis Torquem nonnisi solemnioribus quibusdam festis gestari debere constituerit; cæteris per annum diebus, ut in serica rubra vel aurea tænia appensum pectori Vellus deferretur, indulxit. Vide *Joan. Christ. Lüning. in Theat. Cerem. Part. 2. c. 26. Art. 5.* Dies autem gestando Torqui majori destinati ex constitutione Philippi II. Hispaniarum Regis anno 1593. facta sequentes sunt, ut habet author libri: *La Toison d'Or.* pag. 303.

Mense Januario: Festa Circumcisionis Domini. SS. trium Regum, & Conversionis S. Pauli Apostoli.

Mense Februario: Festum Purificationis B.M.V. & festum S. Mathiæ Apostoli.

Martio: Festum Annunciationis B. M. V.

Majo: Festum SS. Apostolorum Philippi & Jacobi.

Junio : Festum S. Joannis Baptistæ, & S. Pauli Apostoli. Addit his Lü-
nig *in suo ceremoniali* etiam diem S. Barnabæ Apostoli.

Julio : Festum Visitationis B. M. V. & S. Jacobi Apostoli.

Augusto : Festum Assumptionis B. M. V. & S. Bartholomæi Apostoli.

Septembri : Festum Nativitatis B. M. V. & S. Matthæi Apostoli.

Octobri : Festum SS. Apostolorum Simonis & Judæ.

Novembri : Festum Omnis Sanctorum, & S. Andreæ Apostoli; proximè
item sequens aliqua post festum hoc dies, quo celebrantur pro Equitibus defun-
ctis exequiæ.

Decembri : Festum Immaculatæ Conceptionis B. M. V. & S. Thomæ
Apostoli. Addit Lünig *in ceremoniali* etiam Festum Expectationis partus B. M. V.
Festum Nativitatis Domini; S. Stephani; S. Joannis Apostoli & Evangelistæ,
& SS. Innocentum.

Quibus accedunt Festa Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, & Sanctissimi
Corporis Christi.

Tenenturque majorem hunc Torquem etiam in primis & secundis vespe-
ris festorum nunc dictorum gestare; & quoties, diebus modò dictis, ex suis legi-
bus ad Ecclesiasticum officium comparere, vel ad aliud quodvis negotium in
publicum prodire debebunt.

Denique ornatos hoc Torque eos comparere necessum est, & in obsequiis
funerariis, quæ seu pro ipso supremo Ordinis Capite, seu pro Equitibus cæteris
celebrari continget; ac in omnibus conventibus aut actibus ordinariis, vel ex-
tra ordinem à supremo Capite vel ejus Vicario indicatis; in quibus de re qua-
piam, ad Ordinem pertinente, agetur. In præcipuis item Aulæ solemnii, &
quoties Legatus quispiam vel aliunde adveniens recipitur, vel abscedens à Su-
premo Ordinis Præfecto dimittitur.

Accedebat ad hæc & alius quondam honor Equitibus, qui non corpora
horum, sed locum, cuique ex legibus Ordinis in Comitiis destinatum, ornabat.
Apponebantur siquidem eo, quo quisque sedem occupare debebat, loco Equitis
ibidem assessori insignia picta, aureo Ordinis Torque circumdata, quibus
galea (quod singulare horum Equitum decus est) plenè inaurata & aperta, super-
nè ita imminebat, ut obliquè nonnulli deflesteretur in latus; Recta siquidem
galea & antrorsum in intuentes obversa non nisi supremis Ordinis Capitibus, Re-
gibusque in eum adscitis admittebatur; quod hujusmodi galea pro symbolo ha-
beretur potestatis supremæ, nec ab alio ullo, quam à solo Numine dependen-
tis; utpote quæ possit & debeat videre omnia, & scire; & sinè omni impedimen-
to, quodcumque lubeat, imperare. In cuius rei testimonium vide librum Joan-
nis Baptiste Maurice cui titulus: *La Blason des Armoiries de tous les Chevaliers de
l'Ordre de la Toison d'Or.*

Siquis autem electus quidem in nobilissimam hanc societatem fuisse, præ-
sentem tamen se ad recipiendum Torquem in Comitiis nondum stitisset; ejus
quidem sedili affixum scutum videbatur, sed quod ejusmodi esset, ut solum
Torquem, scutum illud ambientem, adscriptumque supernè Equitis electi Nomen
cognoménque referret; insignia verò familiæ nulla apponebantur in ejus scuti
interiori sinu, priusquam de more Torquem Ordinis suscepisset; testaturque au-
thor sæpe citati libri: *La Toison d'Or.* Reperta fuisse plura hujusmodi scuta, in
interiori sinu vacua, in Ecclesia Cathedrali Gandavi cum sequentibus inscriptio-
nibus: *Pour D. Charles par la grace de Dieu Prince des Espagnes.* *Pour le Due de
Cardona, & Segorbe.* *Pour le Due de Medina de Rio secco.* Id est: „ Pro Domino
„ Caro-

„ Carolo Dei gratiâ Hispaniarum Principe. Pro Duce de Cardona & Segorba.
„ Pro Duce Medina de Rivo sicco. „

Contra verò eorum Equitum, qui mortui post ultimum Capitulum fuere, in Comitiis, eorum mortem proximè subsequentibus, insignia *absque galeæ crista-*
rīmve ornatu ita exponi in loco Comitiorum sunt solita, ut solus ea Torques
superne in nodum collectus circumdaret. Quod si Rex fortè is, qui decepsit,
fuisset; tum supra dictum Torquis constriði nodum exigua pingebatur corona,
eaque superne patula: addebaturque ad inscriptum ibidem Equitis nomen vox
gallica: *Tres-passe*, quæ illum obiisse indicaret. Sic Mechliniæ in Comitiis
 anni 1491. duodecim hujusmodi mortuorum insignia idem author visa esse af-
 firmat cum inscriptione sequenti: *Tres-baut & tres-puissant Prince Edward d'Angleterre & d'Irlande Tres passé. Tres-baut & tres-puissant Prince D. Jean Roy d'Aragon Tres passé. Jean Duc d'Alençon, Comte de Perche Tres-passe &c.* Id est:
 „ Celsissimus & Potentissimus Princeps Eduardus Rex Angliae & Hiberniae mor-
 „ tuus. Celsissimus & Potentissimus Princeps D. Joannes Rex Arragoniæ mor-
 „ tuus. Joannes Dux Alenconius, Comes Perchii mortuus. „

At si is, qui defunctus erat, electus quidem in Ordinem, sed Torque tamen
donatus non esset, huic scutum nigrum nullis pictum familiæ insignibus, nullo
Torque circumdatum, ponebatur, eique nomen duntaxat & cognomen fami-
liæ characteribus aureis inferebatur; quale hodie videtur est Hagæ, cui in-
scripta hæc verba sunt: *Messire Pedro de Cardona Comte de Golizano, qui fut trou-
vé mort pour ceux, qui eurent le charge de luy porter l'Ordre; à cette cause ne le recent
point.* Quod est: „ Dominus Petrus de Cardona, Comes de Golizano, qui
„ fuit repertus mortuus ab iis, qui ex munere sibi commisso ei Ordinem (id est,
„ Torquem Ordinis) ferebant; atque hanc ob causam cum non recepit. „

Neque plura, quæ hic adjungam, reperio; nisi unum istud; nempe Ordin-
em hunc, qui velut arctissimum quoddam foedus est sinceræ genuinæque ami-
citiæ & fidei, quâ præcipue Capiti primùm, deinde verò & membris singulis se
obstringunt ii omnes, qui in hunc laudatissimum Ordinem & amicabilem So-
cietatem recipiuntur, nequaquam admittere, ut hostili quispiam animo in su-
premium Ordinis Caput sit; atque eapropter lege cautum est, ut, si quis Equi-
tum bellum inferre Supremo Ordinis Præfecto vellet, is remittere prius eidem
Torquem Aureum, ac renunciare Ordini debeat. Id quod egisse constat Caro-
lum Emanuelem Sabaudiæ & Pedemontii Ducem, quem anno 1615. Vellus Au-
reum restituisse Regi Hispaniarum refert Author *Mellifac. Histor. part. 4. fol. 1180.*
additque: „ Dux id observantiæ in Regem suæ tribuisse; quod se armis de-
„ fendere contra illum, nisi restituto Velleris Aurei Torque ausus non esset: ac
„ indignum censeret, si Torquatus Eques contra Supremi sui Capitis arma, etiam
„ in defensionem suam arma corripiat. „ Ita Author cit. & Gryphius in *Breviario Ordinum* §. 39. pag. 265. citans Antonii Possevini historiam belli Mont-
ferratensis fol. 377.

§. III.

Quid per Aureum Vellus Colchicum significârit Antiquitas.

POstremò quoniam hic de insignibus Ordinis ac de Aureo præsertim Vellere
dictum est; quod ex quadam Jasoni Velleris imitatione desumptum esse
ex Jacobo Marchantio superius annotavimus. Nihil extra orbitam deflexu-
rum me credidi, si hoc loco, ecquid tandem Vellus illud Aureum Arietis Col-
chici fuerit, aut certè quid per illud denotetur, paucis expediam. Tametsi ve-

rò ea de re certi nihil statui possit ; juvabit tamen variorum opiniones adducere, ex quibus eam sequi quisque possit pro libitu, quam esse cæteris credibiliorem putabit. Et prima quidem opinio est, (de qua lege Ovidium 11. *Metamorph.*) *Hellen Athamantis Thebarum Regis & Nepheles filiam*, quod Inus Novercæ insidias novercales metueret, unā cum *Phryxo* fratre ē domo patria profugisse : quibus per nemora errantibus *Nephele* mater apparens Arietem Aureo Vellere insignem dederit, quo consenso ad Abydi usque fauces pervenerint. Ibi verò cùm in mare se Aries immisisset. *Hellen* foemineo timore percussum decidisse in pontum, fluībusque haustam periisse, ac illud exinde mare *Helles-ponti* nomen obtinuisse ; *Phryxum* verò cùm deferente eum Ariete, in Colchos feliciter pervenisset, cundem ibi Arietem Jovi, quòd is fugæ suæ favisset, immolasse ; pellémque ilici arbori in luco Martis, ejusdem Numinis honori affixisse ; ipsum verò Arietem inter sidera collocatum à Diis esse. Sed hæc pura puta est fabula.

Alii, inter quos est *Pherecrates & Dionysius in Argonauticis*. Pædagogum Phryxi adolescentis regii fuisse existimant, cui nomen fuerit *Aries*, qui cùm ingenio sagax insidias Phryxo à noverca paratas sensisset ; eundem, uti fugâ se servaret, monuerit, unaque comes fugienti accesserit, indéque locum esse fabulæ datum : quod per Arietem servatus Phryxus in Colchidem venerit ; ubi cùm hic Pædagogus Diis ab Æeta mactatus fuissest, ejus excoriati pellis in templo affixa est. Dictum autem esse Arietem aureum, quòd sapiens is vir esset, & consilii maximi, ac proinde pretiosus & aureus : accepisséque subinde ex oraculo Ætam : tum fore, ut Supremum instet regno exitium, cùm oblata hæc illi pellis (*prudentia nempe consiliūmque necessaria regnorum fulcra*) fuissest. Sublatum autem inter sidera indè antiquitas fabulosa confinxit : quòd (ut *Lucianus in Dialogo de Astrologia* testatur) Phryxus deditus cum primis astronomicarum rerum scien- tiæ fuerit.

Quidam contrà Arietem illum navem fuisse existimant, quæ pictum Arietem Aureum in puppi haberet, caque vectam esse Hellen & Phryxum autumant ; sed Hellen navigationis insuetam & impatientem ex morbo sub ipsum navigationis tempus obiisse, ac, ut mos est navigantium, ejus cadaver in mare dejectum esse. *Phryxum* verò ad optatum portum, *Colchos* nempe, feliciter appulisse. Verùm hi, tametsi haudquaquam ineptè hac de re disserunt, de peile tamen seu *Vellere* nihil expedient, nec expedire posse videntur ; nisi id forsitan dicant : tabulas navis (ceu pellem quandam) revulsas esse in quibus pictus is *Aries* fuerit ; easque in luco suspensas Marti vel Jovi fuisse dicatas : pro quibus tamen adipiscendis expeditionem tam insignem suscepit à Jasone & præcipuis Græciæ heroibus esse, ægrè mihi persuadeo. Nonnulli Velleris Aurei originem indè deducunt, quòd Colchidis incolæ villoso arietum velleribus ex flaviis arenas aureas expiscari solerent. Ita *Aldovrand. tom. ult. fol. 44.*

Alii Argonautas seu viros totius Græciæ Principes ad venas metallicas & auri feraces, quæ in Colchidis regione frequentes sint, profectos esse existimant ; atque ita per *Vellus Aureum* has venas intelligi autumant. Ita *Joan Carion. in Chron. l. 2. fol. 188.* Additique *Guthbertus in Chron. fol. 88.* Hispanos ad Jasonis & horum Argonautarum imitationem in Indias hodie ad auferendum indè aurum navigare.

Fuerunt item, qui per *Vellus Aureum* decantatum illum lapidem *Philosophicum*, cuius adminiculo aurum confici ajunt, denotari sentirent ; per res verò admirabiles à Jasone & sociis in suscepta ad rapiendum hoc vellus navigatione gestas, varias & miras corporum chimicorum mutationes ; quas præcedere necesse

Nihil mirum est
A tot fuisse regnis expetitum Philippum.
Pulcher non corpore magis, quam animo,
Orbis delicium dicebatur, et erat,
Sed breve;
Si quidem terrenum regnum vix adiit,
Cum ad Coeleste migravit:
Postquam Austriacum Nomen in Hispaniam inlauit
Et suis hanc posteris virtute sua firmavit.

cesser est: priusquam lapis ille mirabilis, & mirabilem patrator conficiatur. Ediditque ea de re singulare opus Guilielmus Mennenius, cui titulum *Velleris Aurei* fecit, Caroloque Duci Areschoti & Croyi, hujus ipsius Ordinis Clarissimo Equiti, dedicavit.

Suidas denique apud Majolum in *Diebus Canicul.* tom. 4. colloq. 5. fol. 362. vult *Vellus* istud *Aureum* librum in membrana, ex Arietum pellibus confecta, scriptum fuisse; qui artem, qua per chimiam aurum confici posset, ostenderit: qui cum in Colchide asservaretur, Jasonem ejusque socios navigationem eo instituisse, atque ope Medeæ illo tandem libro fuisse potum. Anne autem fructum ex eo libro aliquem deinde Jason retulerit, in incerto est hactenus. Illud multorum hodie experientia certum est, chimicos hujuscemodi libros opes paucis, extremam verò inopiam plurimis attulisse. Sed hæc aliis relinquimus; nobis retulisse hic satis est, ecquid sub fabuloso *Arietis Aurei* nomine erudita occultarit antiquitas.

C A P U T V.

Institutionis Diploma; Ordinis Constitutiones & Regula;
Addita item & mutata in Regulis, ac quatuor denique Mini-
strorum statuta.

Veniendum nunc est ad ipsas Celeberrimi hujus Amplissimique Ordinis constitutiones & regulas, quas tanto nos libentiū opusculo huic nostro inserimus, quanto illæ luculentius & ea confirmant, quæ hactenus de florentissimi Sodalitii hujus institutione retulimus; & ea pariter, quæ secuturis dehinc capitibus referemus. Nec verò dubium est, multo studio consilioque has leges esse ab authore conceptas; utpote quas non nisi decimo nono post primam institutionem mense in primis Ordinis Comitiis, quæ Insulis Philippus Bonus indixerat, Equitibus observandas proposuit, & non sine multa animorum confessione ab universis probari magnopere, atque recipi vidit. Et sanè tanto statim esse in pretio hæ leges cæperunt, ut Ludovicus XI. Galliarum Rex ob singularem & numeris omnibus absolutam prudentiam, in his legibus deprehensam, non dubitârit suis metus manibus verbatim exscribere, quo sibi, similem in Gallia Ordinem S. Michaëlis instituere meditanti, pro exemplari servirent. Vide libr. cui titulus: *La Toison d'Or.* pag. 261. Et multa sanè eum ex his legibus in Ordinem suum transtulisse constat ex iis, quæ Sansovinus in legibus ejusdem Ordinis & Franc. Modius in *Pandect. triumph.* tom. 1. lib. 2. Ac Demum Petrus Matthæus in *Hist. Ludovici XI. lib. 5.* refert.

Sunt autem constitutiones hæ veteri Burgundorum idiomate scriptæ; quæ tametsi ab hodierna lingua Gallica gratiâ longè absit, ob reverentiam tamen conditoris Philippi, & quod hæc lingua minus sit mutationi obnoxia, hodiendum nullo apice immutatae persistunt; tradique singulis in hunc ordinem adlectis Equitibus solent. Ut verò & ab iis, qui lingua Gallica sunt ignari, intelligi commodius possint, à *Philippo Nigri Octavo* Ordinis hujus Cancellario in latium primò Sermonem translatæ, ac subinde à *Nicolao Nicolai*, quem *Gru- dium* alli nuncupant, Ordinis Secretario stylo paulò tersiori donatæ sunt una cum Additionibus illis, quas Supremis Sodalitii hujus Praefectis *Philippi Boni* successoribus, adjicere placuit. Nos utrasque præmisso *Philippinæ* institutio- nis diplomate fideliter in has chartas transtulimus.